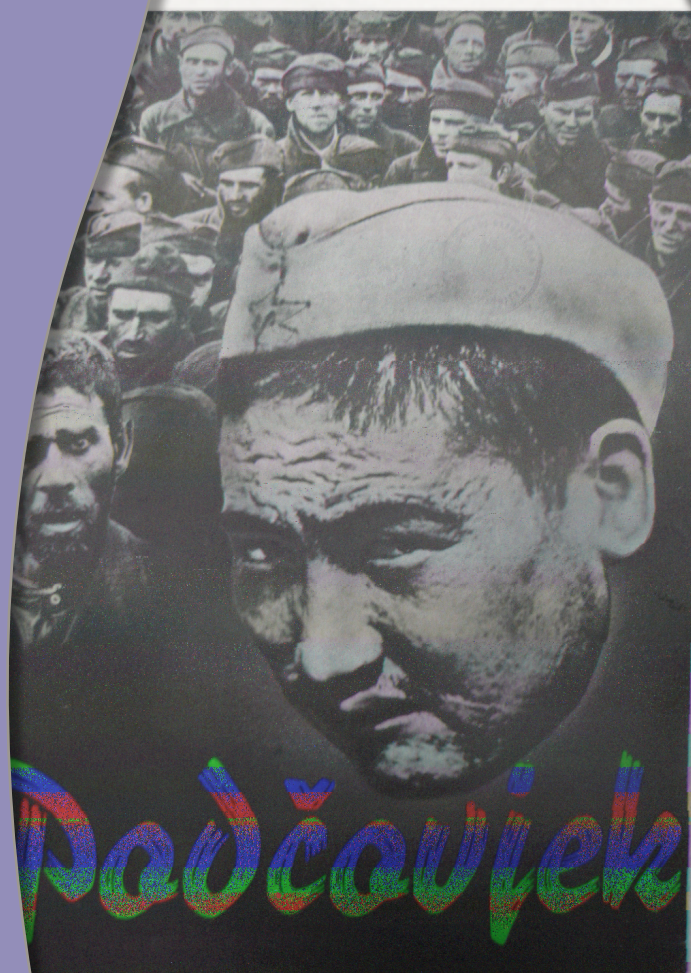

Nenad Perošević
Miloš Vukanović

D Ž

Ključno pitanje

U kojoj mjeri je promidžba uspješno ostvarivala svoje ciljeve tijekom Drugog svjetskog rata na prostoru Jugoslavije?

T

Tema radionice su propagandni plakati različitih zaraćenih strana u Jugoslaviji tijekom Drugog svjetskog rata. Radionica obuhvaća samo dio plakata nekoliko frakcija koje su bile aktivne na teritoriju Jugoslavije tijekom Drugog svjetskog rata. Plakati i pamfleti su dobar način da se prikažu onovremena politička i ideološka uvjerenja raznih frakcija kao i njihovi ciljevi. Promidžba se pretežno obavlja tako da primiče istinu određene frakcije kao jedinu i neupitnu. Neke poruke s ovih plakata u upotrebi su i danas.

C

Izravnim pristupom povijesnim izvorima učenici će steći nove spoznaje o Drugom svjetskom ratu. Bolje će razumjeti neke poruke i simbole toga razdoblja, kao i promidžbene metode različitih frakcija. Poruke i simboli koji su prikazani na ovim plakatima univerzalni su za cijelu Europu toga razdoblja.

I   č

- Učenici će steći znanje o dijelu promidžbe nekih frakcija na području Jugoslavije tijekom Drugog svjetskog rata.
- Učenici će steći temeljne spoznaje o tadašnjoj promidžbi.
- Učenici će analizirati povijesne izvore.
- Učenici će ocjenjivati razlike i sličnosti poruka i simbola različitih frakcija.
- Učenici će interpretirati izvore i analizirati poruke koje izvori šalju i koji su njihovi ciljevi.

Promidžba i politički plakat

Pod terminom promidžbe podrazumijeva se utjecaj na ljudsku svijest i emocije s ciljem da se posebnom komunikacijom izmijene stavovi određenih osoba, grupa ili naroda. Promidžba se obraća i razumu i osjećajima da bi se narod ili određena grupa, čiji su osjećaji pobuđeni, osvojili ne samo trenutno, već na duže razdoblje. Zato poruka mora biti jaka, upečatljiva i trajno usađena u svijest.

Promidžbu možemo definirati i kao pokušaj da se utječe na što veći broj ljudi kako bi se oni naveli na promjenu mišljenja ili, pak, da ga zadrže kako bi djelovali na određeni način. Jedan od vidova promidžbe jesu i plakati.

Suvremeni politički plakat nastao je za vrijeme Prvog svjetskog rata, kada je odigrao veliku ulogu u komuniciranju države s narodom. Plakat je najprije poticao rodoljublje i nacionalni moral.

Sve poruke ispisane su krupnim, uočljivim slovima, a slike su snažne i upečatljive, jarkih boja, kako bi ostavile što jači dojam.

Politički plakat imao je sljedeće zadatke: demaskiranje neprijatelja (vanjskog i unutrašnjeg), odgajanje zemlje u mržnji prema neprijatelju, poticanje otpora naroda prema neprijatelju, ukazivanje na građanske dužnosti.

Plakati su se koristili i da bi se poslala poruka stanovništvu na koje se nije moglo utjecati na drugačiji način. U Jugoslaviji je u ovom razdoblju bilo dosta nepismenog ili polupismenog stanovništva i obraćanje plakatima bio je jedini način da poruka stigne i do njih.

Značajna karakteristika plakata, koju nemaju ostali vidovi promidžbe, jest produženo vrijeme izlaganja na širokom teritoriju.

Ono na što se posebno obraća pažnja jest i mjesto objavljivanja plakata. Najčešće su to bile obrtničke, trgovačke, ugostiteljske radnje, zgrade državne uprave, kavane, kinodvorane, hoteli, knjižare.

č

Na početku sata predavač otpočinje radionicu motivacijskim pitanjima tražeći od učenika odgovore na sljedeća pitanja o promidžbi:

- Što je po vama promidžba/propaganda?
- Koju sve oblici promidžbe postoje danas?
- Koji su mogli biti prvi oblici promidžbe?

Nakon zagrijavanja predavač daje učenicima da pročitaju uvod.

A 1.

Predavač dijeli učenike u 4 grupe. Predavač ima 5 tipova plakata (pronjemački, antikomunistički, antisaveznički, antipartizanski, propartizanski), ali ne pokazuje učenicima kojem tipu koji plakat pripada. Predavač promiješa plakate i daje svakoj grupi da nasumično odabere pet plakata. Uza svaki plakat dolazi kratko objašnjenje. Predavač može birati hoće li učenicima dati i dodatno objašnjenje. Predavač također daje učenicima pitanja koja će im pomoći pri analizi plakata.

- Koje poruke šalje plakat?
- Koji se simboli nalaze (ako postoje) na plakatu?
- Koje emocije izaziva plakat?
- Kojoj zaraćenoj strani pripada plakat?

Dok studenti analiziraju postere, predavač nacrtava tablicu na školskoj ploči.

Pronjemački	Antikomunistički	Antisaveznički	Antipartizanski	Propartizanski

Nakon što su učenici analizirali plakate, svaka grupa iznosi kratko objašnjenje za svaki od 5 postera koji su dobili. Na kraju zalijepe plakate u stupac kojemu misle da pripada.

Na kraju aktivnosti 1. predavač organizira diskusiju o sličnostima i razlikama u porukama i simbolima svakog tipa plakata.

A 2.

Svaka grupa učenika mora nacrtati svoj vlastiti prosaveznički plakat koristeći poruke i simbole za koje smatraju da su bitni za takav tip plakata. Svaka grupa mora predstaviti svoj rad i objasniti poruke i simbole koje su koristili u crtežu.

Predavač može završiti radionicu diskusijom i usporedbom promidžbe tijekom Drugog svjetskog rata i danas.

45
minuta

P   č   S
 22. 6. 1941. Godišnjica europske borbe za slobodu
 Europa opet brani svoju kulturu od najezde s istoka

Arhiva zemaljskog muzeja, Sarajevo

P   č   H
 Zaštitu može Hrvatska naći samo i jedino
 NA STRANI NJEMAČKE
Katalog izložbe Svjedoci dubrovačke povijesti 1918-1995, Dubrovnik, 2010

P   č   H
 BOLJŠEVIZAM bi bio kraj i za nas Hrvate
 Od toga nas može spasiti samo Njemačka i složna borba

Katalog izložbe Svjedoci dubrovačke povijesti 1918-1995, Dubrovnik, 2010

P   č   S
 Njemačka je jedini pouzdani bedem protiv boljševizma

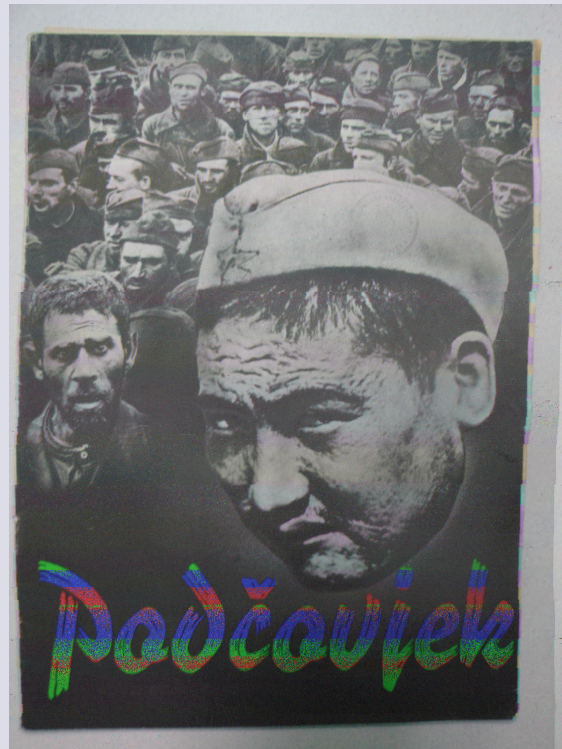
Kosta Nikolić, Nemački ratni plakat u Srbiji 1941-1944, Nova Pazova, Bonart, 2000, str. 74

A   č   S
 Sve preko tvojih leđa, Srbine
 Prijateljski susret dvojice srboždera (Tito i Staljin)

Kosta Nikolić, Nemački ratni plakat u Srbiji 1941-1944, Nova Pazova, Bonart, 2000, str. 74

A   č   H
 Podčovjek (komunist azijskog podrijetla)

Narodni muzej Crne Gore, Arhiv, zbirka dokumenata NOB-a

A   č   H
 Što ti je draže:
 Miran rad ili boljševičko nasilje?

Katalog izložbe Svjedoci dubrovačke povijest 1918-1995, Dubrovnik, 2010

A   č   S
 Banditi pripremaju put boljševizmu.
 Pobjegnite od tih podljudi!

<https://sites.google.com/site/mycollectionofposters/propaganda/world-war-ii/slovenia> (27. svibnja 2013., 15:38)

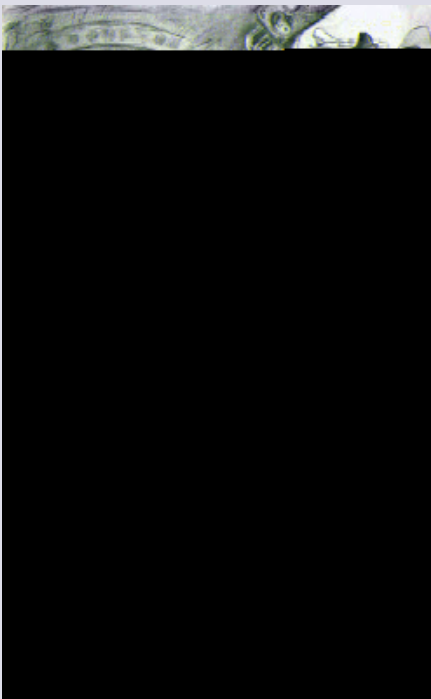
A **č** **S**
Boljševička Evropa JALTA - SMRT NARODA

<https://lh3.googleusercontent.com/-u2jrF3AAwCM/T2DSVWRVpCI/AAAAAABM3g/KiPRy2hpXUc/s1600/D21.jpg>
(27. svibnja 2013. 18:10)

A **č** **S**
Anglosaksonci su i po drugi put izdali Srbe

<https://lh6.googleusercontent.com/-jIno60PMdbQ/T2DSQo87eNI/AAAAAABM2g/mRP8lo3vaxk/s1600/D10.jpg>
(27. svibnja 2013. 18:10)

A **č** **S**
SAD blagoslavlja Europu

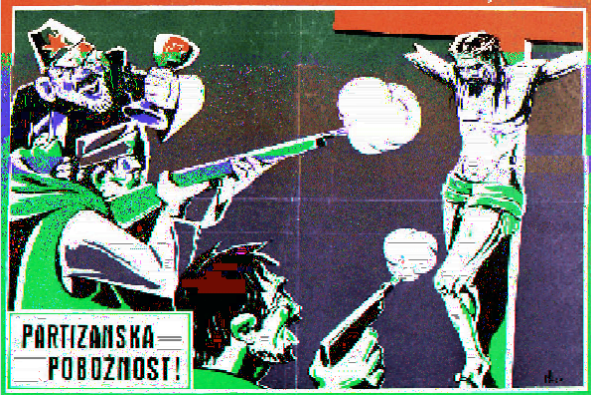
Arhiva zemaljskog muzeja, Sarajevo

A **č** **S**
ЗАШТО?

Kosta Nikolić, Nemački ratni plakat u Srbiji 1941-1944, Nova Pazova, Bonart, 2000, str. 37

A **S**
Partizanska pobožnost

<https://lh3.googleusercontent.com/-u2jrF3AAwCM/T2DSVWRVpCI/AAAAAAAAABM3g/KIPRy2hpXUc/s1600/D21.jpg>
(27. svibnja 2013. 18:10)

A **S**
Vaša vjera je u opasnosti

<https://lh6.googleusercontent.com/-jIno60PMdbQ/T2DSQo87eNI/AAAAAAAAABM2g/mRP8lo3vaxk/s1600/D10.jpg>
(27. svibnja 2013. 18:10)

A **S**
OSLOBODILAC? NE, NIKADA...

Arhiva zemaljskog muzeja, Sarajevo

A **S**
Srbija je u antikomunističkom frontu

Kosta Nikolić, Nemački ratni plakat u Srbiji 1941-1944, Nova Pazova, Bonart, 2000, str. 37

P S
 Za posljednji udar SVI!

<https://lh6.googleusercontent.com/-W6bqxTRshcY/T2DScDpt2wI/AAAAAABM5k/Eu6PC45Kgy0/s1600/P13.jpg>
 (27.05.2013 18:20)

P H
 Svi u borbu za slobodu HRVATSKE!

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Partizanski_plakat.jpg
 (27.05.2013 18:20)

P S
 Svi zgrabimo oružje!!

<https://lh4.googleusercontent.com/-BSFkwTEVYfo/T2DSgpsZrkl/AAAAAABM7A/x9uG92fhJK4/s1600/mmsblog0001702jk0.jpg> (27.05.2013 19:40)

P S
 Crvena armija dobrodošla je na naše tlo!

<https://lh6.googleusercontent.com/-GHseRG121Ps/T2DSezi6i0I/AAAAAABM6I/rmoXufg5Niw/s1600/P20.jpg>
 (27.05.2013 19:40)